

TREĆA KATEHEZA
VELIK BOŽJI SAN

NISTE LI ZNALI DA MI JE BITI U ONOME ŠTO JE OCA MOJEGA?

(Lk 2,49)

Nama, dakle, koji vjerujemo, Zaručnik se uvijek pokazuje lijepim.
 Lijep kao Bog, Riječ kod Boga;
 lijep u utrobi Djevice, gdje ne izgubi božanstvo, a preuze čovječstvo;
 lijepa Riječ rođena kao dijete, jer, dok bijaše dijete,
 dok bijaše dojen, nošen u naručju, nebesa su govorila,
 anđeli su pjevali hvale, zvijezda usmjerila mudrace,
 klanjali su mu se u jaslama, hrana krotkima.
 Lijep je, dakle, na nebu, lijep na zemlji;
 lijep u utrobi, lijep na rukama roditelja;
 lijep u čudesima, lijep u mucu;
 lijep kad poziva na život, lijep kad se ne boji umrijeti.
 Lijep kad polaže život, lijep kad ga ponovno uzima;
 lijep na križu, lijep u grobu, lijep u nebu.
 Poslušajte pjesmu razumno,
 slabost tijela ne odvrtila vaš pogled od sjaja njegove ljepote.
 Najveća i istinska ljepota je pravednost;
 nećeš ga vidjeti lijepim, u čemu ga smatraš nepravednim;
 ako je posvuda pravedan, posvuda je lijep.

(Sv. Augustin, »Razlaganja o psalmima«, 44,3)

»Niste li znali da mi je biti u onome što je oca mojega?« (Lk 2,49). To su jedine riječi dvanaestogodišnjeg Isusa koje nam prenose evanđelja. Osim njih iz njegova djetinjstva, nije zabilježena ni jedna druga njegova izjava ili tvrdnja, ni jedna jedina riječ. Zsigurno, to je prilično složena izjava, koja bi u prvi mah dala naslutiti Isusov manjak poštovanja prema Josipu i Mariji. On kao da je iznenađen i ljutit, jer drži da bi njegovi najbliži trebali znati zašto se zadržao u Božjem hramu i bez prethodne najave.

Ali, iza tih prilično zagonetnih riječi krije se misterij njegova sinovstva i, u njemu, sinovstva svake osobe, jer svako dijete prije negoli je satkano u krilu majke, prije negoli su ga željeli njegovi roditelji (koliko puta je i neželjeno, jer je došlo mimo ljudskih planova), oduvijek je bilo čežnja Božjega srca. Papa Franjo to odlučno tvrdi: »Svako dijete koje se oblikuje u krilu svoje majke dio je vječnog nauma Boga Oca i njegove vječne ljubavi: 'Prije nego što te oblikovah u majčinoj utrobi, ja te znadoh; prije nego što iz krila majčina izađe, ja te posvetih' (Jer 1,5). Svako dijete ima svoje mjesto u Božjem srcu od vječnosti, i u trenutku u kojem je začeto obistinjuje se Stvoritelj vječni san. Pomislmo samo koliko vrijedi embrij od trenutka začeca! Moramo ga gledati očima ljubavi Boga Oca, koji vidi dalje od svake pojavnosti.« (AL 168).

Nije samo Isus, kao Božji Sin, pozvan baviti se stvarima svojega Oca, nego i svako dijete, s obzirom na to da nije vlasništvo svojih roditelja, pripada nebeskomu Ocu koji oduvijek ima za njega san. To je san tako velik i tako iznenađujući da uvelike nadilazi maštanja i očekivanja njegovih zemaljskih roditelja. Stoga je temeljno pitanje: Koji je Božji san za svakog čovjeka? Što Bog doista sanja kako bi svako njegovo dijete moglo učiniti svoj život velikim i izvanrednim? Sveti Ivan Pavao II. na to pitanje daje iznimno neposredan i dubok odgovor: *»Čovjek ne može živjeti bez ljubavi. Sam po sebi on ostaje neshvatljivo biće, život mu je lišen smisla ako mu se ne objavi ljubav, ako se ne sretne s ljubavlju, ako je ne iskusi i ne usvoji, ako u njoj živo ne sudjeluje.«* (Redemptor hominis 10).

S razlogom se govori o objavi ljubavi, o susretanju ljubavi, o iskustvu ljubavi pa čak i o sudjelovanju u njoj. Time se želi ukazati na to da je, više negoli unutarnji pokret duše ili čin sebedarja, ta objavljena ljubav koju susrećemo, iskušavamo i u njoj sudjelujemo, zapravo konkretna osoba, živa osoba, sâm Krist koji *»objavljujući misterij Oca i njegove ljubavi potpuno otkriva i čovjeka njemu samome te mu objavljuje uzvišenost njegova poziva«* (Gaudium et spes 22). Bog za svakoga od nas nema apstraktan i idiličan ljubavni san. U Sinu, i Onomu koji, na čuđenje Josipa i Marije, odgovara kako mora biti u onome što pripada njegovom Ocu, otkriva nam se istinski i konkretan put ljubavi. Koji? Bračni! Eto zašto papa Benedikt XVI. tvrdi da jedino *»brak utemeljen na isključivoj i konačnoj ljubavi postaje slika odnosa Boga i njegova naroda i obratno: način na koji Bog ljubi postaje mjera ljudske ljubavi.«* (Deus caritas est 11).

Naime, postoji *»širok semantički raspon riječi 'ljubav': govori se o domoljublju, o ljubavi prema zvanju, o ljubavi između prijatelja, o ljubavi prema poslu, o ljubavi između roditelja i djece, između braće i rođaka, o ljubavi prema bližnjemu i ljubavi prema Bogu. U svoj toj raznolikosti značenja, ipak se ljubav između muškarca i žene, u kojoj se duša i tijelo nerazdvojno združuju i pred čovjekom se otvara naizgled neodoljivo obećanje sreće, ističe kao arhetip ljubavi u pravom smislu te riječi. U usporedbi s njom sve ostale vrste ljubavi, bar na prvi pogled, nekako kao da blijede.«* (Deus caritas est 2).

Upravo je bračna ljubav između muškarca i žene ta koja otkriva uzvišenost Božje ljubavi ispunjene u Kristu. To je jezik koji skriva zaista veliko otajstvo. Sama pomisao na to da je Bog preuzeo takvu ljubav kako bi otkrio svoje srce čovječanstvu, već znači potvrđivanje jednoga dijela istine toga otajstva. Čitajući cijelo Sveto pismo, poglavito proročke knjige, vidimo kako se Bog često služi bračnim pojmovima kako bi izrazio i objavio svoju posebnu vezu s izabranim narodom Izraela. No, i prije toga, ne samo kronološki nego nadasve teološki, u božanskome otajstvu krije se puno veća istina: Bog ne koristi bračnu ljubav kako bi se objavio, nego je bračna ljubav oduvijek bila objava Božjeg lica. *»Bračni par koji voli i rađa život pravi je živi 'kip' – ne od kamena i zlata zabranjenih Dekalogom – kadar očitovati Boga stvoritelja i spasitelja. [...] U tome svjetlu plodni odnos para postaje slika za razumijevanje i opisivanje otajstva samog Boga, koja je od temeljne važnosti u*

kršćanskom shvaćanju Trojstva, gdje se Boga promatra kao Oca, Sina i Duha ljubavi. Trojstveni Bog zajednica je ljubavi, a obitelj je njegov živi odraz. [...] Taj trinitarni vid nalazi nov izraz u Pavlovoj teologiji.« (AL 11).

Kad apostol Pavao piše u Poslanici Efežanima: »Stoga će čovjek ostaviti oca i majku da prione uza svoju ženu; dvoje njih bit će jedno tijelo. Otajstvo je to veliko! Ja smjeram na Krista i na Crkvu« (Ef 5,31-32), on tvrdi da je pri stvaranju Adama i Eve, koji su stvoreni da čine jedno tijelo, Bog oduvijek mislio na *veliko otajstvo* u odnosu na Krista i Crkvu. Sve od utemeljenja svijeta, prije negoli je stvorio Adama i izvadio jedno rebro iz njegova boka koje je obložio mesom kako bi stvorio Evu, Bog je pred očima imao svoj velik san, veliko otajstvo Krista i Crkve, nama danas objavljeno u Sinu. Stoga papa Franjo uvjeren tvrdi da »*htjeti zasnovati obitelj znači imati hrabrosti biti dio Božjeg sna, hrabrosti sanjati s njim, hrabrosti graditi s njim, hrabrosti pridružiti mu se u izgrađivanju svijeta.*« (AL 321). To *veliko otajstvo* nije ideal niti istina, nego stvarni događaj s konkretnim oblikom – križem – koji nitko ne bi očekivao i koji, na nov i kreativan način, uvijek iznova biva predstavljen u našoj povijesti. Kako? Gdje? Kad? »*Bračni su drugovi, dakle, za Crkvu trajan podsjećaj onoga što se zbilo na križu. Oni su jedan za drugoga i za svoju djecu živi svjedoci spasenja kojega ih sakrament čini dionicima.*« (AL 72, navodeći FC 13).

Sve to ruši onu raširenu spoznaju i svijest o sakramentu braka koja je površna i iskrivljena: ne može ga se razumjeti i živjeti kao »*društveni ugovor, prazni ritual ili samo vanjski znak opredijeljenosti. Sakrament je dar za posvećenje i spasenje suprugâ, jer 'pripadajući jedno drugom, oni doista, sakramentalnim znakom, uprisutnjuju odnos Krista s njegovom Crkvom.*« (AL 72). Budući da govorimo o *velikome otajstvu* čiju dubinu, širinu, visinu i veličinu ljudske riječi nikad ne bi uspjele potpuno izraziti, papa Franjo jednostavnijim jezikom piše da »*sakrament nije neka 'stvar' ili 'sila', jer zapravo sâm Krist 'po sakramentu ženidbe dolazi u susret kršćanskim supruzima. On ostaje s njima, daje im snage da ga slijede uzimajući na se svoj križ, da se nakon padova ponovo dižu, da si uzajamno opraštaju, da nose terete jedno drugoga'.* Kršćanska je ženidba znak koji ne samo pokazuje koliko je Krist ljubio svoju Crkvu u savezu zapečaćenom na križu, nego također uprisutnjuje tu ljubav u zajedništvu suprugâ« (AL 73).

Ljubav koju je Krist po križu darovao Crkvi, posve je ista uzajamnoj ljubavi supružnikâ i obrnuto. Tako se uspostavlja izvanredna jednadžba od koje zadržimo pri samoj pomisli na nju. Supružnici se, snagom milosti sakramenta ženidbe, ljube božanski, ljube kao Bog. Gdje je Bog dosegao vrhunac svoje ljubavi? »*Bog je tako ljubio svijet te je dao svoga Sina Jedinorođenca.*« (Iv 3,16). Supružnici ostvaruju i pokazuju cijelome svijetu ludost takve božanske ljubavi. Prema riječima pape Franje: »*sav zajednički život muža i žene, cijela mreža odnosâ koji se grade među njima, s njihovom djecom i svijetom, bit će prožet i ojačan milošću sakramenta koji izvire iz otajstva utjelovljenja i vazmenog otajstva, u kojem je Bog pokazao puninu svoje ljubavi prema ljudskom rodu, postavši jedno s nama.*

Nijedno od suprugâ neće nikada biti samo u suočavanju s izazovima koji se javljaju. Pozvani su odgovoriti na Božji dar s predanošću, kreativnošću, ustrajnošću i svakodnevnom borbom, ali će se uvijek moći obratiti za pomoć Duhu Svetome, koji je posvetio njihovu zajednicu, tako da njegovu milost mogu osjetiti u svakoj novoj situaciji s kojom se susreću.» (AL 74). Naravno, njihova ljubav je nesavršen znak ljubavi Krista i Crkve (usp. AL 72) kao što je i »analogija između para muž-žena [...] nesavršena analogija« (AL 73).

Naime, brak, pa ni onaj najuspješniji, najostvareniji i najsvetiji, ne može niti ikad smije biti ostvarenje osobe. Uzrok patnji mnogih današnjih obitelji jest rašireno opće mišljenje da je brak postizanje toliko žučena cilja. Ne ostvarujemo ljudsku sreću bračnom ljubavlju sa svojim supružnikom zato što ne postoji bračni partner koji bi bio bez ograničenja, slabosti i krhkosti, pa stoga ne može odgovoriti na velika očekivanja od ljubavi koje osoba može imati. Brak nikad nije cilj, nego »u radostima njihove ljubavi i obiteljskog života on im već na ovome svijetu daje predokus svadbene gozbe Jaganjčeve« (AL 73). Zato bračni par nije određen za zemaljski, nego za vječni brak: za svadbu Krista Zaručnika s Crkvom, njegovom Zaručnicom. Bez toga temeljnoga usmjerenja, sâm bračni savez gubi svoje značenje i stabilnost. Ono što je vječno daje pravi okus onome što je ljudsko. U protivnome, sve postaje bezokusno i dezorijentirano pa uzrokuje tolike bračne i obiteljske krize, koje više nikoga ne štede. Brak je tek predokus sreće, no ne i sama sreća.

Žudiš za srećom? Nemoj je pokušavati naći gradeći vječno obitavalište u braku. To su ulazna vrata za put koji vodi k punini radosti, ali zaustaviti se na vratima znači riskirati da se nikad ne postane dijelom vječne svadbene gozbe. Stoga je potreban pravi navještaj evanđelja Isusa Krista obiteljima, koji će pokazati kako: »u utjelovljenju on preuzima na sebe ljudsku ljubav, čisti je, privodi punini, svojim Duhom, daje ženidbenim drugovima sposobnost da je žive, prožimajući sav njihov život vjere, nade i ljubavi. Na taj način ženidbeni drugovi kao posvećeni, i po sebi svojstvenoj milosti, izgrađuju Tijelo Kristovo i čine kućnu crkvu.« (AL 67). Ovdje nije riječ o njegovanju religiozne i duhovne dimenzije obitelji, nego o tome da one okuse izvanredno djelo spasenja koje Krist čini u našem čovječstvu. Bez njega, ljudska ljubav nikad neće biti autentična i izgubit će svoju iskonsku ljepotu.

Stoga, crkvena zajednica dužna je za obitelji činiti najbolje što može, jer ako je točno da je »dobrobit obitelji presudna za budućnost svijeta i Crkve« (AL 31), isto tako »Crkva, kako bi potpuno shvatila njegovo otajstvo, upravlja svoj pogled na kršćansku obitelj, koja to očituje na istinski način.« (AL 67). U obitelji je velika tajna Krista i Crkve na kocki. Drugim riječima, spašavajući obitelj ne samo da Crkva dobiva svoje pravo lice, nego Bog pokazuje svoje lice svijetu putem ljudskoga tijela i obiteljskih odnosa, ostvarujući tako svoj veliki san za čovječanstvo.

U obitelji

Razmislimo

1. Ima li kakve veze veliki san koji Bog ima za čovjeka sa snom koji čovjek ima za samoga sebe?
2. Brak nije sreća, nego tek predokus sreće. Koje konkretne posljedice sa sobom nosi ta tvrdnja za bračni i obiteljski život?

Živimo

1. *»Sav zajednički život muža i žene, cijela mreža odnosâ koji se grade među njima, s njihovom djecom i svijetom, bit će prožet i ojačan milošću sakramenta koji izvire iz otajstva utjelovljenja i vazmenog otajstva, u kojem je Bog pokazao puninu svoje ljubavi prema ljudskom rodu, postavši jedno s nama. Nijedno od suprugâ neće nikada biti samo u suočavanju s izazovima koji se javljaju. Pozvani su odgovoriti na Božji dar s predanošću, kreativnošću, ustrajnošću i svakodnevnom borbom, ali će se uvijek moći obratiti za pomoć Duhu Svetome, koji je posvetio njihovu zajednicu, tako da njegovu milost mognu osjetiti u svakoj novoj situaciji s kojom se susreću.« (AL 74).* Na koji način Duh Sveti djeluje u vašem bračnom i obiteljskom životu?
2. Ljubiti kao Bog. Ljubiti se na božanski način. Ljubiti se kako je Krist ljubio Crkvu, dajući svoj život na križu. Kako je moguće sve to ostvariti?

U Crkvi

Razmislimo

1. Zašto je tako teško učiniti navještaj evanđelja braka i obitelji dijelom crkvenoga pastoralna?
2. U obitelji je *veliko otajstvo* Krista i Crkve na kocki. Što to znači?

Živimo

1. *»Crkva, kako bi potpuno shvatila njegovo otajstvo, upravlja svoj pogled na kršćansku obitelj, koja to očituje na istinski način.« (AL 67).* Kako je moguće sve to ostvariti?
2. Ako je doista *»dobrobit obitelji presudna za budućnost svijeta i Crkve« (AL 31)*, kako bi trebalo izgledati pastoralno djelovanje Crkve?